

СИТУАТИВНА И ЛИЧНОСТНА ТРЕВОЖНОСТ ПРИ ЖЕНИ С РЕПРОДУКТИВНИ НАРУШЕНИЯ

Красимира Байчинска¹, Милена Божилова

Нарушението на репродуктивните функции в последните години става все по-разпространено. Безплодието е част от съвременното ни общество. Днес огромен брой хора са засегнати от проблеми, свързани със зачеването, износването и раждането на дете. Нашето проучване е фокусирано върху един от факторите, които смятаме, че има връзка с нарушенията на репродуктивните функции — ситуативната и личностна тревожност. Представени са резултатите от изследване на 300 жени – 150 майки и 150 жени с репродуктивни нарушения. Данните потвърждават хипотезата за различия в тревожността на жени майки и жени с репродуктивни нарушения. Жените с безплодие показват значимо по-високи нива както на ситуативната, така и на личностната тревожност. Нивата на тревожност при жените с репродуктивни проблеми не зависят от възрастта им, продължителността на безплодието, факторите, които го определят, броя ин витро опити. Това показва, че самата диагноза „безплодие“ е травматичен фактор, който води до повишаване на тревожността.

Ключови думи: репродуктивни проблеми, безплодие, адаптация, психотерапевтични техники

Въведение

Нарушението на репродуктивните функции в последните години става все по-разпространено. Днес огромен брой хора са засегнати от проблеми, свързани със зачеването, износването и раждането на дете. Различни кръскултурни проучвания показват, че безплодието е световен проблем и двойки от всички страни са засегнати от него (Hynie & Burns, 2006). Смисълът на

¹ Проф. д-р Красимира Байчинска – Институт за изследване на населението и човека при БАН

Адрес за контакти: krassybay@gmail.com

безплодието обаче до голяма степен се определя социокултурно. Факторите, които допринасят за стреса и тревожността в безплодните двойки, живеещи в различни страни, варират. В групи с ниско ниво на образование, труден достъп до услуги или малко общи познания относно физиологичното функциониране на репродуктивната система, суеверията, са често срещано явление. При изследвания на жените в Ботсуана (Upton, 2001), Южна Нигерия (Koster-Oyekan, 1999) и Мозамбик (Mariano, 2004), на базата на задълбочени интервюта, се стига до заключението, че в по-голяма част от случаите жените се считат за отговорни за безплодието. В тези изследвания, хората възприемали безплодието като резултат от престъпване на сексуалните табута или ритуали, свръхестествени фактори, включително магьосничество или проклятие от предци или божества, предишни аборти или използването на съвременни контрацептиви (Koster-Oyekan, 1999; Upton, 2001). Също така е установено, че мъжете и жените са засегнати еднакво от безплодието (Petok, 2006). Разпространението на безплодието, както и свързаните с него обществени разходи, засилиха вниманието към проблема и доведоха изследователите до тезата, че диагностицирането на безплодие може да има негативни психологически последици както при мъжете, така и при жените (Bresnick & Taymor, 1979; Kedem, 1990; Mikulincer, 1990; Bartoov, 1990; Menning, 1980).

Безплодие и психосоматика. Някои теории акцентират преди всичко върху психосоматичния характер на безплодието и репродуктивните нарушения, а не върху определена личностна структура или специфична психодинамична конфигурация. Така например, Волф счита, че няма стабилност и ясно разграничена психосоматична специфика на личен конфликт и орган на болест. Според него специфичността трябва да се търси не в анатомичната локализация, а в характера на функционалната реакция. Волф, а също така Грейс и Грахам, придават цялостно значение на ситуацията, на която се дава отговор както чрез душевното преживяване, така и чрез телесния начин на реагиране. Телесният език на психосоматичните симптоми и вътрешната картина на преживяванията, често стават ясни само индиректно, чрез внимателен анализ и интерпретация на ситуацията (Wolff, 1947; Grace, 1952; Graham, 1952).

Значимостта на психичните фактори и връзката им с тялото при безплодие, бива оценявана различно. Съвременните изследвания убедително показват, че безплодието и неизносването на бременността са особени състояния, при които винаги са налице нарушения в психичната сфера и в различна степен могат да са налице и нарушения във физиологичната сфера. Така например, при ретроспективно изследване на 2000 двойки, желаещи да имат дете, Щаубер идентифицира соматични причини, пречатстващи зачатието при 36,4% от жените и при 25% у мъжете. При 10,3% от случаите причините са били у двамата партньори, а при 8,3% от двойките, той говори за „психосоматична“ стерилност. Щаубер установява още, че съзнателното демонстриране на силно желание да имаш дете, често не е убедително обосновано и представлява по-скоро симптом, чрез който се намалява психичното напрежение. В своето изследване, Щаубер установява 1061 случаи на бременност, в рамките на няколко години след изследването. В